

ZAJATIE A SÚD

TEXTY NA TENTO TÝŽDEŇ

Marek 14 (Ján 12,4–6; Rim 8,28; 2Moj 24,8; Jer 31,31–34; Zach 13,7)

ÚVODNÝ TEXT

Hovoril: „Abba, Otče, tebe je všetko možné! Vezmi odo mňa tento kalich. No nie ako ja chcem, ale ako chceš ty.“ (Mar 14,36)

Kapitoly 14 až 16 v Evanjeliu podľa Marka sú známe ako „Príbeh umučenia“ alebo „Pašiový príbeh“. Opisujú totiž utrpenie, smrť a vzkriesenie Ježiša Krista. Ako sme si povedali v 9. lekcii, posledných šesť kapitol Marka sa venuje jedinému týždňu. Väčšina udalostí v Markovi 14–16 sa odohráva vo štvrtok a v piatok tohto pašiového týždňa. Ježišova smrť sa odohrá v piatok a Jeho vzkriesenie v nedeľu.

Tento týždeň sa naše štúdium zameria na Marka 14, počnúc piatym „sendvičovým príbehom“, ktorý spája dva protikladné postoje vo vzťahu k Ježišovi. Nasleduje Posledná večera, po ktorej Ježiš bojuje svoj zápas v Getsemanskej záhrade. Tam je zatknutý a predvedený pred náboženských vodcov, aby Ho súdili. Scéna súdneho procesu je spojená s Petrovým zapretím Ježiša, čo tvorí posledný „sendvičový príbeh“. Opäť sa tu vyskytujú dve opačné akcie, ktoré však ironickým zvratom potvrdzujú rovnakú pravdu.

Počas celého rozprávania kráčajú ruka v ruke dve kontrastné príbehové zápletky. Marek ostrým štýlom predkladá čitateľovi tieto protichodné zápletky a zároveň odhaľuje Ježišovo víťazstvo.

OSNOVA LEKCIE

Pri štúdiu štrnástej kapitoly Evanjelia podľa Marka budeme sledovať posledné udalosti Ježišovho pozemského života, ktoré predchádzali Jeho odsúdeniu a poprave. Po spoločnej večeri s učeníkmi odchádza do Getsemanskej záhrady, kde bude zakrátko zatknutý a predvedený pred veľradu.

- Mar 14,1–11: Pomazanie v Betánii (nedeľa)
- Mar 14,12–31: Posledná večera (pondelok)
- Mar 14,32–42: V Getsemanskej záhrade (utorok)
- Mar 14,43–52: Všetci Ho opustili (streda)
- Mar 14,53–72: Výsluch pred radou a Petrovo zapretie (štvrtok)

NEZABUDNUTEĽNÝ ČIN

⁶Ale Ježiš povedal: „Nechajte ju! Prečo ju trápíte? Ved' mi urobila dobrý skutok. ⁷Chudobných predsa máte vždy medzi sebou. Keď im chcete robiť dobre, môžete to vždy urobiť. Ale mňa vždy nemáte. ⁸Urobila, čo mohla. Už vopred pomazala moje telo na pohreb.“ (Mar 14,6–8)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM Aké dva príbehy sa prelínajú a dopĺňajú vo veršoch Mar 14,1–11?

Z úvodného verša tejto state sa dozvedáme, že boli „dva dni pred Veľkou nocou“ (Mar 14,1). Stretnutie, o ktorom je reč, sa uskutočnilo buď v utorok večer, alebo v stredu. Náboženský vodcovia majú svoj plán a načasovanie. Potrebujú už len nájsť prostriedok na dosiahnutie svojho cieľa. A ten príde z nečakanej strany.

Táto pasáž je piatym „sendvičovým príbehom“ u Marka. Príbeh sprisahania proti Ježišovi je prepojený s príbehom ženy, ktorá vzácnym olejom pomazala Ježišovu hlavu. Dve paralelné postavy robia protichodné činy a príbehy tak formou irónie zobrazujú kontrast.

Marek neprežrádza, kto je oná žena. Jej úžasný dar pre Ježiša stojí v protiklade k Judášovej podlosti pri zrade svojho Pána. Kým žena zostáva bez mena, Judáša autor nielen menuje, ale aj upresňuje, že je jedným z Dvanástich. A kým hodnotu *ženinho daru autor v tomto príbehu pomerne presne špecifikuje (Mar 14,5), Judáš je podľa rozprávača ochotný zradiť Ježiša za príslub neuvedenej finančnej čiastky (Mar 14,11).*

Text neuvádza *žiadny konkrétny* motív ženinho konania, ale hostia na večeri sú zdesení tým, čo oni sami považujú za veľké plytvanie obrovskou sumou peňazí. Ježiš však konanie ženy obhajuje slovami, že to, čo urobila, bude zahrnuté do ohlasovania evanjelia po celom svete ako pamiatka na jej čin. A naozaj, na jej skutok sa nezabudlo. Všetky štyri evanjeliá v nejakej podobe rozprávajú tento príbeh, a dávajú tak za pravdu Ježišovým slovám pripomínajúcim *ženino* konanie.

Nezabudnuteľná je aj Judášova zrada. Kým Marek len naznačuje, že Judášovým motívom bola chamtivosť, Evanjelium podľa Jána to uvádza jasne (Ján 12,4–6).

V texte nachádzame aj hru so slovami, ktorá má ilustrovať, že v týchto dvoch príbehoch sa nachádzajú dva rôzne motívy. Ježiš označuje konanie ženy ako „dobré“ (gr. *kalos*; Mar 14,6) a dodáva, že vždy existuje príležitosť vykonať pre chudobných niečo „dobré“ (gr. *eu*; Mar 14,7). V závere príbehu Ježiš „prorokuje“, že jej skutok sa stane súčasťou evanjelia, teda „dobrej správy“ (gr. *eu-angelion*; Mar 14,9). V kontraste s tým vyznieva text Mar 14,11, podľa ktorého Judáš hľadal na zradu Ježiša „vhodnú“ príležitosť (gr. *eu-kairós*; Mar 14,11). Táto slovná hra okrem iného naznačuje, že aj sprisahanie ľudí zabiť Mesiáša sa napokon stane súčasťou evanjeliového príbehu. Prináša totiž uskutočnenie Božej vôle, keď vydal svojho Syna na spásu ľudstva.

APLIKÁCIA ■ Ako nám text Rim 8,28 pomáha pochopiť podstatu toho, o čom hovorí dnes študovaný text?

POSLEDNÁ VEČERA

²²Ked' jedli, vzal chlieb a dobrorečil, lámal ho a dával im so slovami: „Vezmite, toto je moje telo.“ ²³Potom vzal kalich, vzdal vďaku, dal im a všetci z neho pili. ²⁴A povedal im: „Toto je moja krv novej zmluvy, ktorá sa vylieva za mnohých. ²⁵Amen, hovorím vám, že už viac nebudem piť z plodu viniča, a to až do toho dňa, keď ho budem piť nový v Božom kráľovstve.“ (Mar 14,22–25)

Prečítaj si Mar 14,22–31 a 2Moj 24,8. Aký význam má tento príbeh pre kresťanskú vieru?

**OSOBNÉ
ŠTÚDIUM**

Podľa Mar 14,12 sa Posledná večera uskutočnila v prvý deň sviatku nekvasených chlebov. Práve v tento deň sa prinášala obeť veľkonočného baránka. Večera sa teda jedla vo štvrtok večer po západe slnka.

Pri Poslednej večeri Ježiš uvádza novú slávnosť, ktorá sa má stať pripomienkou niečoho nového. Ide vlastne o prechod od židovskej slávnosti *Pesach*, ktorá sa viaže na odchod Izraelitov z Egypta a na ich ustanovenie ako Božieho ľudu zmluvy na Sinaji. Na znamenie spečatenia zmluvy Mojžiš pokropí ľud krvou obetí a povie: „Toto je krv zmluvy, ktorú s vami uzavrel Hospodin podľa všetkých týchto slov.“ (2Moj 24,8)

Je pozoruhodné, že pri Poslednej večeri, ktorú tu Ježiš ustanovil, sa nepoužíva baránok z veľkonočného jedla. Je to preto, že samotný Ježiš je Boží Baránok (porovnaj s Ján 1,29). Chlieb pri tejto večeri predstavuje Jeho telo. Nová zmluva (porovnaj s Jer 31,31–34) je zapečatená Ježišovou krvou a pri tejto večeri ju pripomína kalich. Ježiš hovorí: „Toto je moja krv novej zmluvy, ktorá sa vylieva za mnohých.“ (Mar 14,24)

Potom, uprostred spoločnej večere, Ježiš predpovedá, že Ho opustia všetci učeníci. Cituje pritom slová proroka o tom, že pastier bude zasiahnutý mečom a stádo sa rozpíchnu (Zach 13,7). Ježiš je pastier a Jeho učeníci sú ovce. Je to neúprosná a ponurá správa. Ale Ježiš pridáva aj slovo nádeje a opakuje predpoveď o svojom vzkriesení. Dodáva, že po svojom vzkriesení predíde učeníkov do Galiley (Mar 14,28). Na túto predpoveď sa odvolá aj „mládenec“ pri Ježišovom hrobe (Mar 16,7), a preto má text osobitnú váhu.

Učeníci majú veľký problém prijať Ježišove slová. Peter dokonca tvrdí, že aj keby od Ježiša odpadli všetci ostatní, on mu zostane verný. Ježiš však pokračuje a veľmi vážne hovorí, že kým kohút dvakrát zaspieva, Peter Ho trikrát zaprie. Táto predpoveď bude hrať kľúčovú úlohu v scéne Ježišovho súdu a Petrovho zapretia.

■ Aká je tvoja skúsenosť so sľubom daným Bohu, že niečo urobíš alebo naopak neurobíš? Čo si sa z toho naučil?

APLIKÁCIA

GETSEMANSKÁ ZÁHRADA

³⁴Povedal im: „Veľmi smutná je moja duša, až na smrť. Zostaňte tu a bdejte.“

³⁵Trochu od nich poodišiel, padol na zem a modlil sa, aby ho, ak je to možné, minula táto hodina. ³⁶Hovoril: „Abba, Otče, tebe je všetko možné! Vezmi odo mňa tento kalich. No nie ako ja chcem, ale ako chceš ty.“ (Mar 14,34–36)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM Prečítaj si text Mar 14,32–42. O čo sa Ježiš modlil? Ako bola Jeho modlitba vypočutá?

Ježiš a učeníci opúšťajú opevnené mesto Jeruzalem, kde jedli pesachovú večeru a idú cez údolie Kidrón do záhrady na svahoch Olivového vrchu. Názov *Getsemani* znamená doslova „lis na olej“, čo naznačovalo, že v blízkosti sa nachádzal lis na spracovanie olivového oleja. Presné miesto dnes nie je známe, pretože Rimania počas obliehania mesta v roku 70 vyrúbali všetky stromy na Olivovom vrchu.

Keď Ježiš vchádza do záhrady, necháva tam svojich učeníkov a ďalej ide len s Petrom, Jakubom a Jánom. Potom však opustí aj ich a sám odchádza do ústrania. Tento priestorový odstup naznačuje, že Ježiš je čoraz osamotenejší a izolovanejší. Takto opustený čelí svojmu nadchádzajúcemu utrpeniu.

Ježiš sa modlí, aby bol od neho odňatý kalich utrpenia, ale iba ak je to Božia vôľa (Mar 14,36). Používa aramejský výraz *Abba*, ktorý Marek prekladá ako „Otče“. Tento výraz neznamená „ocko“, hoci sa to často naznačuje. Výraz, ktorý by dieťa použilo na oslovenie svojho otca, bol *abi* (pozri BROWN, Raymond E., *The Death of the Messiah*, Anchor Bible Reference Library. New York: Doubleday, 1994, zväzok 1, s. 172.173). Ale aj použitie výrazu *Abba* vo význame „Otec“ vyjadruje úzku rodinnú väzbu, ktorú netreba nijako umenšovať.

Ježiš sa modlí za odstránenie kalicha utrpenia. On sa však podriaďuje Božej vôli (porovnaj s Pánovou modlitbou *Otče náš* v Mat 6,10). Vo zvyšku príbehu o umučení je zrejmé, že Božia odpoveď na Ježišovu modlitbu znie zamietavo. Neodstráni od Neho kalich utrpenia, pretože práve cez túto skúsenosť sa svetu ponúka spása.

Keď čelíme ťažkostiam, je povzbudzujúce mať priateľov, ktorí nás podporujú. Apoštol Pavol píše o tom, že všetko „vládze“ v Kristovi, ktorý ho posilňuje (Fil 4,13). Mnohí však zabúdajú na nasledujúci verš, ktorý apoštol začína slovami: „Ale...“ Verš znie: „Ale dobre ste urobili, že ste sa ma ujali v mojom súzení.“ (Fil 4,14) Presne po tom túžil aj Ježiš v Getsemanskej záhrade. Trikrát prišiel hľadať útechu u svojich učeníkov a trikrát ich našiel spať. Na konci ich prebudí, aby s Ním vyšli čeliť skúške. On je pripravený, oni však pripravení nie sú.

APLIKÁCIA ■ Je pre teba náročné pripustiť, že to, o čo sa modlíš, sa môže skončiť inak, než si predstavuješ? Čo ti v takých situáciách pomáha?

VŠETCI HO OPUSTILI

⁴⁸Ježiš im povedal: „Ako na zločinca ste na mňa vyšli s mečmi a kyjmi, aby ste ma zajali? ⁴⁹Denne som učil u vás v chráme a nezajali ste ma. Ale musí sa splniť Písmo.“ ⁵⁰Vtedy ho všetci opustili a zutekali. ⁵¹Šiel za ním akýsi mladík s plachtou, prehodenou na holom tele. Chytili ho, ⁵²on však plachtu pustil a utiekol nahý. (Mar 14,48–52)

Aké kľúčové udalosti pre plán spasenia opisuje text Mar 14,43–52?

**OSOBNÉ
ŠTÚDIUM**

Je šokujúce, že jeden z Ježišových najbližších spolupracovníkov Ho zradil Jeho nepriateľom. Evanjeliá nezachádzajú do veľkých podrobností o Judášovej motivácii. V knihe *Cesta lásky* nachádzame tieto slová: „Judáš vždy miloval peniaze. Nebol však natoľko skazený, aby spáchal taký skutok. Tak dlho sa však poddával lakomstvu, že ho nakoniec úplne ovládlo. Láska k mamonu premočila v ňom lásku ku Kristovi. Tým, že sa stal otrokom jednej neresti, vydal sa napospas satanovi a hriechu. Potom sa už nezastavil pred ničím.“ (DA 716; CL 463)

Zradu odsudzujú všetci, dokonca aj tí, ktorí využívajú zradcov (porovnaj s Mat 27,3–7). Judášov skutok je však mimoriadne hanebný, pretože sa svoju zradu snaží ukryť pod rúško priateľstva. Zástupu ozbrojencov hovorí, že ten, ktorého pobožká, je hľadaný muž, ktorého treba zatknúť. Zdá sa, že Judáš chcel pred Ježišom a ostatnými učeníkmi skryť svoju podlosť.

Keď ozbrojenci Ježiša zatknú, vypukne zmätok. Ktosi dokonca vyťasí meč (podľa Ján 18,10.11 to bol Peter) a odreže ucho veľkňazovmu sluhovi. Ježiš karhá tých, čo Ho prišli zatknúť. Podivuje sa nad tým, že sa Ho snažia zajať v tajnosti, hoci Ho mohli zajať kedykoľvek, keď Ho videli učiť v chráme. Ježiš však končí svoje slová odkazom na naplnenie Písma. Je to ďalšie poukázanie na dvojitú dejovú líniu prechádzajúcu príbehom o umučení: na jednej strane je uskutočňovanie Božej vôle, na strane druhej konanie ľudí v snahe zničiť Mesiáša.

Počas zatknutia od Ježiša utečú všetci Jeho učeníci. Utečie dokonca aj Peter, ktorý sa však neskôr v príbehu opäť objaví. Z dialky bude pozorovať Ježiša a sám sa dostane do problémov. V texte nachádzame aj zmienku o akomsi mladíkovi, ktorý nasledoval Ježiša aj po Jeho zajatí (Mar 14,51.52). Táto správa sa nachádza iba v Evanjeliu podľa Marka. Niektorí si myslia, že išlo o samotného Marka, ale nie je na to dostatok dôkazov. Pozoruhodné je, že uteká nahý. Mladý muž namiesto toho, aby zanechal všetko a „nasledoval“ Ježiša, robí opak – zanecháva všetko a „uteká“ od Ježiša preč.

- Uvažuj o myšlienke, že Judáš bol otrokom „jednej neresti“, ktorá ho napokon priviedla na úplné dno. Čo sa z toho môžeme naučiť o nenávisti k hriechu a o túžbe v Božej milosti zvíťaziť nad pokušením a hriechom?

APLIKÁCIA

KTO SI?

⁶⁰Tu vstal veľkňaz, postavil sa uprostred nich a spýtal sa Ježiša: „Nič neodpovedáš na to, čo títo svedčia proti tebe?“ ⁶¹On však mlčal a nič neodpovedal. Veľkňaz sa ho znova spýtal: „Ty si Mesiáš, syn Požehnaného?“ ⁶²Nato Ježiš odpovedal: „Ja som. Uvidíte Syna človeka sedieť po pravici Moci a prichádzať s nebeskými oblakmi.“ (Mar 14,60–62)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM Prečítaj si text Mar 14,53–72. Porovnaj reakcie Ježiša a Petra na udalosti, ktoré nasledovali po Ježišom zatknutí. V čom sú rozdiely? Čo sa z ich reakcií môžeme naučiť?

Verše Mar 14,53–59 opisujú Ježišovo privedenie pred židovskú veľradu a prvú časť procesu. Tento príbeh ukazuje zmar a frustráciu. Náboženský vodcovia sa opakovane snažia vzniknúť obvinenie proti Ježišovi. Nedari sa im však nájsť žiadnych dôveryhodných svedkov. Marek poznamenáva, že svedectvá svedkov sa nezhodovali a všetky sa ukázali ako falošné.

Nakoniec sa postavil veľkňaz a oslovil priamo Ježiša. Ten však najprv neodpovedá. Keď Ho však veľkňaz „zapisahal“ (pozri Mat 26,63) a položil Mu otázku, či je „Mesiáš, syn Požehnaného“ (Mar 14,61), Ježiš úprimne a otvorene hovorí: „Ja som.“ Potom sa odvoláva na text Dan 7,13.14 o Synovi človeka, ktorý sedí po Božej pravici a prichádza s nebeskými oblakmi (Mar 14,62). To je však už priveľa aj na veľkňaza. Dokonca si roztrhne rúcho, a to aj napriek tomu, že takéto konanie veľkňazom zakazoval zákon (3Moj 21,10). Svojou reakciou ukazuje obrovské rozhorčenie a presvedčenie, že Ježiš sa rúha. Veľkňaz vyzýva veľradu na odsúdenie Ježiša a veľrada sa veľmi rýchlo zhodla, že Ježiš si zaslúži smrť. A nielen to. Aby ukázali svoje pohrdanie Ježišom, začnú na Neho predstavitelia veľrady kričať a plúť. Niektorí Ho dokonca bijú a posmieávajú sa Mu.

Kým bol Ježiš súdený veľradou a vydával verné svedectvo, Peter je vonku na nádvorí a z jeho úst vychádzajú klamstvá. Ide o posledný „sendvičový príbeh“ a opäť v ňom nachádzame obrovský kontrast. Dve paralelné postavy, Ježiš a Peter, robia úplne protichodné činy. Ježiš vydáva verné svedectvo, Peter falošné. Peter je trikrát napadnutý sluhom alebo okoloidúcimi a zakaždým popiera spojenie s Ježišom, pričom dokonca nadáva a zapisaháva sa.

Práve vtedy zaspieval kohút druhýkrát a Peter si hneď spomenie na Ježišovo prorocko, že v tú noc trikrát zaprie svojho Pána. Poznanie vlastného zlyhania ho zlomí a on sa rozplače.

V tomto texte nachádzame zvláštnu iróniu. Na konci svojho súdu má Ježiš zaviazané oči, bijú ho a kážu Mu, aby „prorokoval“! Chceli sa Mu posmievať za to, že nedokáže povedať, kto Ho udrel. Avšak práve vtedy Peter zapiera Ježiša, čím sa naplnia jedno z Ježišových prorociev. Práve svojím zapretím Peter vlastne dokazuje, že Ježiš je Mesiáš.

APLIKÁCIA ■ Ako by si povzbudil niekoho, kto chce nasledovať Ježiša, ale nie vždy sa mu to darí? Kto z nás občas nezlyhal v nasledovaní toho, o čom vieme, že je Ježišova vôľa?

PODNETY NA ZAMYSLENIE

V knihe *Cesta lásky* si prečítajte kapitoly „Súd“ (DA 698–715; CL 451–462) a „Judáš“ (DA 716–722; CL 463–467).

„Petrovi ešte neuschlo na perách ponížujúce zaklínanie a v ušiach doznieval prenikavý spev kohúta, keď sa v súdnej sieni Spasiteľ odvrátil od rozhnevaných sudcov a pozrel sa na svojho úbohého učeníka. Peter sa tiež pozrel na svojho Majstra a pohľady sa im stretli. V ušľachtilej tvári Spasiteľa čítal hlbokú ľútosť a zármutok, no nie hnev. Keď Peter videl tú bledú, strápenú tvár, chvejúce sa pery, pohľad plný súcitu a odpustenia, akoby mu srdce zasiahol šíp. Ozvalo sa svedomie. Prebrala sa pamäť. Peter si spomenul na to, čo ešte pred niekoľkými hodinami slúbil, že pôjde so svojim Pánom aj do väzenia, ba hoc aj na smrť. Spomenul si na svoj žiaľ, keď mu Spasiteľ vo vrchnej sieni povedal, že tej noci zaprie svojho Pána. Peter práve vyhlásil, že Ježiša nepozná, a teraz si uvedomuje, ako dobre ho Pán pozná a ako spoľahlivo rozpoznal v jeho srdci faloš, o ktorej ani sám učeník nevedel.“ (DA 712.713; CL 460)

NÁMETY NA SPOLOČNÉ UVAŽOVANIE

1. Porovnajte postoje a konanie Judáša a Petra. V čom boli podobní a v čom sa líšili v súvislosti s Ježišovým príbehom utrpenia?
2. Uvažujte spoločne o význame Večere Pánovej. Ako by sa táto pripomienka Ježišovho diela mohla stať vo vašom zbore dôležitejšou a ako by ste do jej slávenia mohli zapojiť viac členov?
3. Uvažujte o tom, že Boh odpovedal „nie“ na Ježišovu modlitbu v Getsemanskej záhrade. Čo pre vás znamená, keď Boh neodpovie na vašu modlitbu podľa vašich predstáv?
4. Hoci Peter svojimi zapretiami Ježiša veľmi sklamal, Ježiš ho neodvrhol. V čom je pre nás tento Ježišov postoj nádejou?